

Lokal Agenda 21-strategi

INDHOLD

Forord.....	5
1. Baggrund og lovkrav	6
2. Lokal Agenda-21-strategi i Region Midtjylland.....	7
Bæredygtighed består af to dele	8
3. Vision.....	9
4. Mindskelse af miljøbelastningen	10
Miljøledelse.....	11
Sundhedsområdet og institutionerne	12
Den kollektiv trafiks bidrag til et bedre miljø	13
Miljørigtigt byggeri	15
Miljø i indkøbspolitikken.....	16
5. Fremme af en bæredygtig regional udvikling	17
Megasatsningen på energi og miljø	18
Infrastruktur	23
Bæredygtig vækst og udvikling	24
Natur og miljø.....	26
Råstofplan 2008	27
Jordforurening	28
6. Inddragelse af befolkningen og erhvervslivet i det lokale Agenda 21-arbejde.....	29
7. Fremme af et samspil mellem beslutningerne	31

Forord

Region Midtjylland ønsker at være foregangsregion på energi- og miljøområdet. Sigtet er at sikre en bæredygtig udvikling i regionen til gavn for både erhvervs- livet og borgerne.

Vækst og udvikling kan medvirke i negativ retning til øget forbrug af ressourcer og øget belastning af miljøet. For at modvirke dette og for at finde den rette balancegang er det vigtigt at fokusere skarpt på bæredygtighed, energi, ressourcer og miljø, når der udarbejdes planer for de kommende års udvikling af Region Midtjylland.

Bæredygtig udvikling forudsætter en aktiv indsats på flere niveauer - globalt og lokalt. Alle relevante dele af Region Midtjyllands organisation vil arbejde aktivt med at inddrage bæredygtighed, når regionens opgaver skal løses.

Arbejdet med Agenda 21 og bæredygtig udvikling har sit udspring i FN's konference i Rio de Janeiro i 1992 om miljø og udvikling. Her vedtog statslederne for 181 lande en plan for udviklingen i det 21. århundrede. I Danmark har det siden 2000 efter planloven været obligatorisk for amterne – nu regionerne – og kommunerne at udarbejde lokale Agenda 21-strategier hvert fjerde år.

Med denne første lokale Agenda 21-strategi vil Region Midtjylland markere, at regionen vil være en aktiv medspiller på energi- og miljøområdet. Visionen om bæredygtig udvikling er et overordnet princip for udviklingen af Region Midtjylland.

*Regionrådsformand
Bent Hansen*

Bæredygtig udvikling er et overordnet princip for udviklingen af Region Midtjylland.

1. Baggrund og lovkrav

Brundtlandrapporten "Vor fælles fremtid" fra 1987 definerer bæredygtighed som:

” En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare.”

Ifølge lov om planlægning skal landets regioner og kommuner udarbejde en lokal Agenda 21-strategi hvert fjerde år. Det betyder, at Region Midtjylland skal offentliggøre en redegørelse for regionens strategi og bidrag til en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. Strategien skal indeholde oplysninger om, hvordan regionen vil arbejde helhedsorienteret, tværfagligt og langsigtet, og hvordan befolkningen, virksomheder, organisationer og foreninger vil blive inddraget i arbejdet.

2. Lokal Agenda 21- strategi i Region Midtjylland

Der er flere væsentlige elementer i bæredygtighed og bæredygtig udvikling, bl.a. disse tre:

- ▶ Det miljømæssige, hvor det handler om jord, vand og luft
- ▶ Det sociale og kulturelle, hvor det handler om mennesket
- ▶ Det økonomiske, hvor det handler om at prioritere, så der opnås størst mulige miljøeffekt i forhold til de givne ressourcer.

De enkelte elementer kan ses og bearbejdes hver for sig, men bæredygtighed forudsætter en balance mellem de tre elementer, så der i så stor udstrækning som muligt tages hensyn til dem alle.

I denne første lokale Agenda 21-strategi har Region Midtjylland valgt primært at koncentrere sig om det miljømæssige.

Region Midtjyllands lokale Agenda 21-strategi skal indeholde regionsrådets politiske målsætninger for det fremtidige arbejde inden for disse indsatsområder:

- ▶ Mindskelse af miljøbelastningen
- ▶ Fremme af en bæredygtig regional udvikling
- ▶ Inddragelse af befolkningen og erhvervslivet i det lokale Agenda 21-arbejde
- ▶ Fremme af et samspil mellem beslutningerne vedrørende miljømæssige, trafikale, erhvervsmæssige, sociale, sundhedsmæssige, uddannelsesmæssige, kulturelle og økonomiske forhold.

Agenda 21 er en *global* handlingsplan for en bæredygtig udvikling

Lokal Agenda 21 er en *lokal* handlingsplan for en bæredygtig udvikling

Bæredygtighed består af to dele

De to første indsatsområder "mindskelse af miljøbelastningen" og "fremme af en bæredygtig regional udvikling" kan ses som henholdsvis en mere intern og en mere ekstern del af arbejdet med bæredygtighed.

- ▶ Den interne del, hvor det er Region Midtjylland som virksomhed, der bidrager til en bæredygtig udvikling. Hvad kan regionen selv gøre? Og hvad kan regionen iværksætte umiddelbart?
- ▶ Den eksterne del, hvor Region Midtjylland skal samarbejde med myndigheder, institutioner, befolkning og erhvervsliv i bidraget til en bæredygtig udvikling.

Lokal Agenda 21-strategi handler grundlæggende om at mindske miljøbelastningen og energiforbruget, både globalt og lokalt. Lokalt er det spørgsmålet om, hvordan Region Midtjylland kan bidrage til løsningen af de globale klimaforandringer og miljøproblemer.

3. Vision

Med den første Agenda 21-strategi vil Region Midtjylland markere, at regionen vil arbejde aktivt for et bedre lokalt og globalt miljø. Regionen vil agere – direkte eller indirekte – på en række områder, der har betydning for miljøet. Det er vigtigt, at bæredygtighed og miljøaspektet tages med, når de næste mange års udvikling skal planlægges.

Bæredygtig udvikling er et overordnet princip for udviklingen af Region Midtjylland.

4. Mindskelse af miljøbelastningen

Region Midtjylland vil bidrage til en forbedring af det globale miljø ved at tage Agenda 21-tankegangen med i alle relevante beslutninger.

Region Midtjylland ser mindskelse af miljøbelastningen som det interne arbejde med bæredygtig udvikling i regionen. Hvad kan regionen selv gøre for at bidrage til en bæredygtig udvikling? Hvad kan Region Midtjylland gøre som virksomhed? Og hvad kan medarbejderne bidrage med?

Den hidtidige indsats med overvågning af miljøet og mindskelse af miljøbelastningen har primært været ydet af amterne og kommunerne. Aktiviteterne er efter kommunalreformen overført til og videreført af henholdsvis staten og kommunerne.

Region Midtjyllands rolle i bestræbelserne på at opnå et bedre miljø vil koncentrere sig om de områder, hvor regionen har indflydelse, og hvor regionen kan påvirke udviklingen. Et oplagt område er yderligere fokus på energibesparelser og styring af energi- og ressourceforbruget i bygninger. Men alle steder, hvor regionen møder borgerne, hvor regionen har kontakt til virksomhederne, og hvor regionen står som rekvirent af opgaver skal miljø og energi i fokus.

Dette forudsætter en aktiv indsats af hele Region Midtjyllands organisation. Hver medarbejder, hver institution, hvert hospital og alle i regionshusene skal bidrage med deres andel til forbedring af det globale miljø.

Udfordringen er at holde fokus på indsatsen om bæredygtighed i udvikling af regionen og at få bæredygtighed indarbejdet som en naturlig del i løsningen af opgaverne.

Miljøledelse

Ledelsesmæssig og systematisk håndtering af energi- og miljøopgaverne skal prioriteres højt. Region Midtjylland ønsker at være på forkant, når løsninger skal findes og udmøntes i praksis. På sigt skal der udarbejdes en energi- og miljøpolitik – en grøn politik – over for regionens hospitaler, institutioner og regionshuse.

På intranettet kan regionens medarbejdere følge med i arbejdet med miljø og bæredygtighed.

Sundhedsområdet og institutionerne

Der skal arbejdes systematisk med energi- og miljøopgaver så som håndtering af affald, affaldssortering, genanvendelse, energibesparelser og grønne regnskaber.

Det er vigtigt, at Region Midtjyllands organisation har fokus på miljøet og på energi- og ressourceforbruget. Hospitalsområdet er det største, men også institutionerne fylder i landskabet. Endelig er der også de fire regionshuse. Kernen i regionens energi- og miljøarbejde tager sit udspring i egen organisation. Alle afdelinger og alle medarbejdere skal kende nødvendigheden af og gevinsterne ved at sætte fokus på energi og miljø.

På regionens hospitaler er der en lang tradition for at arbejde systematisk med energi- og miljøopgaver så som håndtering af affald, affaldssortering, genanvendelse, energibesparelser, reduktion af vandforbrug og grønne regnskaber mv. Dette arbejde skal effektiviseres yderligere gennem ledelsesmæssig opbakning og ved etablering af et miljønetværk, der omfatter samtlige hospitaler, institutioner og regionshuse.

På den måde bliver det lokale Agenda 21-arbejde og energi- og miljø sagen forankret der, hvor tingene foregår. Samtidig skabes der de nødvendige kommunikationsveje mellem hospitaler, institutioner og regionshuse, og der skabes grundlag for løbende at tilpasse og udvide energi- og miljøarbejdet, bl.a. gennem erfaringsudvekslinger og "best practice".

Grønt regnskab og miljøregnskab for Region Midtjylland tager udgangspunkt i de registreringer af bl.a. energi, vand og affald, der sker på hospitaler, institutioner og regionshuse.

Den kollektiv trafiks bidrag til et bedre miljø

Visionen om den kollektive trafik fremhæver vigtigheden af at have et sammenhængende trafiksystem i regionen. I fremtidsvisionerne indgår endvidere, at den kollektive trafik skal udbygges, så den reelt kan konkurrere tidsmæssigt med bilen på en række hovedstrækninger.

Kollektiv trafik som et realistisk alternativ til privatbilen vil være et væsentligt bidrag til et bedre miljø, idet den samlede udledning af udstødningsgasser og partikler reduceres.

Region Midtjylland har en bestiller-rolle for den regionale kollektive busstrafik og for de to privatbaner i regionen (Lemvigbanen og Odderbanen). Derfor kan Region Midtjylland fastlægge serviceniveau og opstille miljøkrav til buskørslen. Den kollektive trafik bestilles hos kommunernes og regionens trafikselskab, Midttrafik.

Se mere om Midttrafik her: <http://www.midttrafik.dk>

Regionens borgere skal opleve den kollektive transport som et sammenhængende trafiksystem, hvor der er tæt sammenhæng mellem de kommunale og regionale ruter. Det samlede net sikrer regionens sammenhængskraft og kobling til omverdenen.

Region Midtjyllands mål er, at der i den regionalt finansierede kollektive trafik anvendes 10% biobrændstof allerede i 2010.

Alle former for trafik, der er drevet af fossile brændstoffer, påvirker den luft, vi indånder. Region Midtjylland vil arbejde for, at bussernes miljøbelastning reduceres. Allerede i dag stilles der krav om, at der skal anvendes miljødiesel (med bl.a. lavere svovlindhold) i busserne i den kollektive trafik. Ved at iblande biodiesel i almindelig diesel erstattes fossilt brændstof med biobrændstof.

Regionen vil i den sammenhæng lægge vægt på, at biobrændstofferne produceres på en måde, der ikke belaster naturen og miljøet. Produktionen af biobrændstofferne må ikke påvirke fødevarerproduktionen negativt.

EU har vedtaget et brændstofdirektiv med krav om, at der anvendes 5,75% biobrændstof i 2010. Denne andel skal i 2020 øges til 10%.

For at udmønte målet vil Region Midtjylland samarbejde med Midttrafik om:

1. at indgå i et projekt om afprøvning af langtidsvirkningerne ved at blande forskellige mængder biobrændsel (5%, 20%, 50%, 100%) i dieselolien. Teknologisk Institut forestår projektet, som forventes at komme til at omfatte 25 - 50 busser, og projektet forventes iværksat i 2008.
2. at indsende en projektbeskrivelse om et storskalaforsøg med at blande 5% biodiesel i dieselolien. Projektet omfatter 400 - 500 busser. De 5% svarer til det, som førende motorfabrikanter vurderer som risikofrit for motorernes holdbarhed. Projektet forventes iværksat i 2008.

Der søges om tilskud til disse projekter af den pulje til forsøg med biodiesel, som Folketinget har afsat.

Miljørigtigt byggeri

Region Midtjylland vil vurdere metoder og procedurer ud fra den nyeste viden på området til miljørigtig projektering af nye bygge- og anlægsprojekter samt til vedligeholdelse og renovering af eksisterende bygninger. Valg af materialer og energi- og ressourceforbrug skal prioriteres højt. Miljøhensyn skal tages ud fra en totaløkonomisk betragtning forstået på den måde, at der skal opnås mest miljø for de penge, der er til rådighed.

Region Midtjylland er bygherre for en lang række bygge- og anlægsprojekter, eksempelvis hospitalsbyggeriet i Skejby, Det Nye Universitetshospital i Århus, som er langt det største.

Projektet i Skejby omfatter en samling af alle somatiske hospitalsfunktioner i Århus i tilknytning til Århus Universitetshospital, Skejby. Projektet indebærer nybyggeri af ca. 250.000 m² oven i de nuværende 150.000 m². Prisen er anslået til 5,5-6,0 mia. kr.

I 2007 gennemføres et udbud for den gennemgående rådgivning. Ifølge udbudsmaterialet skal tilbudsgiverne redegøre for det overordnede miljøkoncept, herunder ideer til reduceret ressourceanvendelse, overvejelser om materialers miljøbelastning og bæredygtighed, ideer til anvendelse og indarbejdelse af vedvarende energi mv.

Se evt. mere her: www.DetNyeUniversitetshospital.dk

Når Region Midtjylland bygger nyt og renoverer den bestående bygningsmasse, skal der tages der hensyn til miljøet.

Miljø i indkøbspolitikken

Region Midtjylland vil skabe en moderne indkøbsorganisation, der løser opgaverne effektivt og professionelt og samtidig tager hensyn til bæredygtighed i forhold til eksempelvis arbejdsmiljø, miljø og etiske forhold.

Region Midtjylland har vedtaget en indkøbspolitik, der har en overordnet strategi om bæredygtige indkøb, der bl.a. bidrager til at mindske miljøbelastningen og sikrer, at produktion af varer og udførelse af tjenesteydelser samt bygge- og anlægsopgaver sker så miljøvenligt som muligt.

Region Midtjylland vil i stigende grad tilstræbe, at der bruges økologiske fødevarer. Tilsvarende vil Region Midtjylland benytte sig af genbrug, og ved nyanskaffelser vil regionen i stigende grad tilstræbe energibesparende foranstaltninger.

Region Midtjylland vil vurdere fordelene ved at bruge renere og mere miljøvenlig teknologi ved ny- og genanskaffelser. Endvidere vil regionen vurdere effekten af "grønne biler", der har så lille en skadelig påvirkning af miljøet som muligt. Signalværdien ved at køre i "grønne biler" og synligheden heraf i gadebilledet har en væsentlig markedsføringsmæssig værdi.

Se hele indkøbspolitikken her: www.rm.dk/via8407.html

5. Fremme af en bæredygtig regional udvikling

Region Midtjylland betragter fremme af en bæredygtig regional udvikling som den eksterne del af arbejdet med bæredygtig udvikling. Der skal arbejdes langsigtet og helhedsorienteret for at opfylde visionen, og det er nødvendigt med et tæt og frugtbart samarbejde og en dialog med kommunerne, erhvervslivet og de berørte myndigheder og vidensinstitutioner.

Sideløbende med udarbejdelse af lokal Agenda 21-strategi skal Region Midtjylland udarbejde en regional udviklingsplan. Den beskriver på baggrund af en helhedsvurdering kommunernes og regionens visioner for den ønskede udvikling de næste 20 - 25 år.

Vækstforum i Region Midtjylland har endvidere udarbejdet en erhvervsudviklingsstrategi, hvor en del af handlingsplanen for 2007 – 2008 indeholder en megasatsning på energi og miljø. Erhvervsudviklingsstrategien indgår sammen med beskæftigelsesstrategien og bæredygtighedsstrategien i den regionale udviklingsplan.

Udbyttet af tværgående samarbejder og fælles løsninger med kommuner, erhvervsliv, myndigheder og vidensinstitutioner er en stor styrke for sammenhæng, kvalitet og effektivitet.

Udfordringen er at etablere et konstruktivt samarbejde mellem alle involverede aktører og levere relevant dokumentation i form af analyser og beregninger.

Region Midtjylland vil indgå i konstruktivt samarbejde med kommuner, erhvervsliv, myndigheder og vidensinstitutioner om bæredygtig regional udvikling.

Megasatsningen på energi og miljø

I 2030 skal produktionen af vedvarende energi i Region Midtjylland udgøre 50% af al energi, som bliver forbrugt i regionen. Der vil være energiproduktion fra f.eks. vind og biomasse. Region Midtjylland vil være blandt de førende regioner i Europa inden for anvendelse af vedvarende energi.

Visionen udfoldes i et program, som består af en række overordnede mål, der skal bære visionen. Målene understøtter regeringens og EU's mål for udvikling på energi- og miljøområdet.

Region Midtjylland har vedtaget Vækstforum Midtjyllands program til udmøntning af den overordnede vision og vil derfor bidrage med strategisk lederskab for virkeliggørelsen.

Region Midtjylland vil udnytte sine muligheder for at sætte energi og miljø på dagsordenen ved at integrere emnet i alle relevante planer og strategier. Dertil kommer, at regionen gennem indkøb af varer og ydelser vil stille krav til energi og miljø, for at præge markedet i en bæredygtig retning. Endvidere vil regionen søge at motivere borgere og erhvervsliv til at tage et større ansvar ved at synliggøre mulighederne for at agere miljørigtigt og samtidig høste økonomiske og konkurrencemæssige fordele.

Regionen vil også bidrage med finansiering af demonstrationsprojekter i stor skala. Projekter, som kan vise en forbedret udnyttelse og integration af el fra vindkraft, f.eks. lagring af el som brint, er et indsatsområde. Samtidig vil projekter, der viser et positivt samspil mellem vedvarende energiproduktion og en forbedret miljøtilstand, blive prioriteret højt. Regionen vil arbejde for, at vindmølleindustrien og biomasseområdet får adgang til de fornødne testfaciliteter.

Region Midtjylland vil være foregangsregion – lokalt, nationalt og globalt. En status som foregangsregion betyder bl.a., at udviklingen skal sprede sig til alle geografiske områder af regionen. En status som foregangsregion kræver ligeledes, at alle relevante parter, Regionsråd, Vækstforum, kommuner, energiproducenter, virksomheder, interesseorganisationer og forsknings- og udviklingsinstitutioner samles om den fælles vision.

Når Region Midtjylland taler om erhvervsudvikling, indtænkes energi og miljø i visioner, handleplaner og projekter. Regionen bruger på den måde erhvervs-satsningen til at løfte lokal Agenda 21-tankegangen.

Læs om megasatsningen for energi og miljø: www.rm.dk/via6266.html.

Her kan man både se megasatsningen "Program for Region Midtjylland som energi- og miljøpolitisk foregangsregion" og det tilhørende baggrundsmateriale.

Virkeliggørelse af visionen

Megasatsningen på energi og miljø har flere mål, bl.a. disse, som har særlig relevans for LA-21:

1. Nedbringe udledningen af skadelige drivhusgasser, og
2. Mindskelse af udvaskningen af næringsstoffer til vandmiljøet.

Ad 1) Nedbringe udledningen af skadelige drivhusgasser

En af de helt store udfordringer i at skabe en bæredygtig udvikling er de globale klimaforandringer, der er forårsaget af udledning af drivhusgasser. Forbruget af fossile brændstoffer udpeges af de fleste som hovedårsagen hertil. Det kræver en stor indsats af alle og på alle niveauer at arbejde for at reducere udledningen.

Produktion af vedvarende energi giver en direkte gevinst på udledning af drivhusgasser, idet den producerede mængde vedvarende energi reducerer forbruget af fossile brændstoffer.

EU's mål er, at 20% af det samlede energiforbrug skal dækkes af vedvarende energi i 2020. Den danske målsætning lyder på 30% i 2025. Region Midtjyllands mål er, at 50% af det samlede energiforbrug i 2025 skal dækkes af vedvarende energi.

Produktion af vedvarende energi udgør i dag 14% af det samlede energiforbrug i Danmark. Region Midtjylland ligger helt i top med en andel på 22%, som stammer fra vind, halm, træ, biogas, affald og varmepumper.

Vindenergi

Inden for vindområdet indtager Region Midtjylland også en førerposition, idet 26% af elforbruget i regionen dækkes af vindkraft, hvor den gennemsnitlige danske andel er ca. 20%.

Vindenergien er en udtømmelig ressource, og ifølge regeringens langsigtede plan skal vindkraftens andel af elforbruget øges til 50% i 2025. Region Midtjylland forventer at blive en væsentlig bidragyder til denne udvikling.

Biomasse

Energiandelen fra biomasse er i Danmark 12% og i Region Midtjylland 15%. Der ligger et stort potentiale i at udnytte regionens landbrugsarealer og restprodukter fra en intensiv landbrugsproduktion til energiformål. Andelen af vedvarende energi fra biomasse kan være fordoblet i 2025.

Regionens husdyrgødning kan anvendes til produktion af biogas. Når gylle anvendes til biogas, fortrænges store mængder drivhusgasser, og restproduktet fra produktion af biogas kan anvendes som gødning på markerne.

Region Midtjylland støtter oprettelsen af et center for test og certificering inden for biomasseområdet i regionen.

Ad 2) Mindskelse af udvaskningen af næringsstoffer til vandmiljøet

I vandindvindingsområder og afstrømningsområder kan dyrkning af flerårige energiafgrøder medvirke til en begrænset udvaskning og et begrænset forbrug af pesticider. Flerårige energiafgrøder binder CO₂ i jorden og kan endvidere give bedre betingelser for et rigt dyreliv.

Gennem fornyelse af dyrkningssystemer kan det regionale miljø forbedres. På engarealer kan der høstes enggræs til energiproduktion, og nye dyrkningssystemer kan bidrage til et forbedret vandmiljø.

Region Midtjylland vil gennem demonstrationsprojekter eksperimentere med høstning af enggræs til energiproduktion og afprøvning af afgrødernes energiegenskaber.

I 2030 skal Region Midtjylland være en region i balance, med god fremkommelighed og gode forbindelser med omverdenen.

Infrastruktur

Region Midtjylland og de 19 kommuner har i 2007 udarbejdet et fælles indspil til Infrastrukturkommissionen, "Infrastruktur i udvikling". Infrastrukturen i regionen skal bidrage til fortsat og styrket regional vækst og udvikling under hensyn til:

- ▶ Forbindelser med omverdenen
- ▶ Fremkommelighed
- ▶ En region i balance

Målet er at sikre borgernes og virksomhedernes behov for effektiv mobilitet samtidig med, at der tages højde for de uheldige effekter, den stigende trafik kan medføre. Det bliver derfor en udfordring at indrette infrastrukturen, så den bidrager til at forbedre trafiksikkerheden og miljøet.

Som led heri arbejder Region Midtjylland for, at der etableres en fast forbindelse til biler og hurtigtog over Kattegat mellem Jylland og Sjælland. En sådan forbindelse vil først og fremmest være med til at sikre et sammenhængende Danmark, men vil også medføre en betydelig miljøgevinst. For bilerne spares der mange kilometer på vejene. En transporttid på én time med hurtigtog mellem landets to største byer vil gøre det meget attraktivt at tage toget og dermed gøre det realistisk at flytte rejsende fra den individuelle biltrafik til togtrafikken. Alt i alt vil det betyde en mindre miljøbelastning.

Region Midtjylland vil arbejde for, at den lokale og den regionale trafik planlægges, så den sammen med banetrafikken giver et sammenhængende og omkostningseffektivt tilbud til borgerne. Nettet af regionale ruter, bybusruter og

lokalruter skal sammen med togtrafikken fremstå som et samlet net - både med hensyn til køreplaner, takster og information.

Den kollektive trafik er en vigtig forudsætning for den regionale udvikling, og det regionale kollektive trafiknet skal styrke sammenhængskraften i hele regionen. Der skal være en mulighed for, at regionens borgere kan udnytte de tilbud om arbejde, uddannelse og fritid, som findes i de større byer – både i regionen og i naboregionerne. Endelig skal den kollektive trafik være med til at understøtte bosætningen i regionens yderområder.

Region Midtjylland ønsker, at den regionale statslige togtrafik i regionen udbygges. Den spiller allerede i dag en central rolle i den kollektive trafik i regionen og i fjerntrafikken til og fra regionen.

Endvidere ønsker Region Midtjylland og de 19 kommuner at støtte udbygningen af nærbanetrafikken i Århusområdet med en letbane, der kan kombineres med nærbanerne.

Der skal arbejdes for, at den kollektive trafik skal være et godt alternativ til den individuelle persontrafik. Det vil bidrage til at mindske de trængselsproblemer, som mange oplever i dag, og til at mindske miljøbelastningen.

Den midtjyske region vil i de kommende årtier opleve en stigning i godstransporten. Skal godstransporten gøres mere bæredygtig, er det nødvendigt at flytte mere langdistancegods fra vej til sø og bane.

Link til indspillet til infrastrukturkommissionen: www.rm.dk/via7493.html.

Region Midtjylland skal være en international vækstregion i et sammenhængende Danmark.

Bæredygtig vækst og udvikling

Vækstforum i Region Midtjylland har i partnerskab mellem kommuner, erhvervsorganisationer, arbejdsmarkedets parter, uddannelses- og forskningsinstitutioner udarbejdet sin første erhvervsudviklingsstrategi for perioden 2007-2009. Erhvervsudviklingsstrategiens vision er at gøre Region Midtjylland til en international vækstregion i et sammenhængende Danmark.

Udmøntningen af den regionale erhvervspolitiske indsats for vækst og udvikling i Region Midtjylland sker ved initiativer inden for de 3 vækstdrivere for henholdsvis uddannelse og kompetence, innovation og iværksætteri.

Uddannelse og kompetence

Bæredygtig vækst og udvikling indebærer, at uddannelses- og kompetenceniveauet skal øges markant for at styrke arbejdskraftens og virksomhedernes omstillingsevne i en globaliseret verden.

Et arbejdsmarked i balance forudsætter en række regionale og lokale initiativer, f.eks.

- ▶ at der på grund af den demografiske udvikling sker en udvidelse af arbejdsstyrken de næste mange år
- ▶ at der skabes større rummelighed på arbejdsmarkedet med plads og virksomhedernes sociale ansvar
- ▶ at der gøres en ekstraordinær indsats for at sikre, at flere unge gennemfører en kompetencegivende uddannelse
- ▶ at der vil være fokus på livslang læring og øget efteruddannelsesaktivitet i virksomhederne.

Innovation som drivkraft til bæredygtighed

Innovation er en drivkraft til at fremme bæredygtighed og kan knække tesen om, at stigende vækst giver et øget ressourceforbrug. Det er nødvendigt med en større innovationskraft i virksomhederne for at kunne efterkomme kravene til mindre energi- og ressourceforbrug, bedre miljø og renere teknologi, og for at udvikle metoder til yderlige forbedringer i denne retning. Forbedringer, der kan styrke virksomhedernes konkurrenceevne på nationalt og internationalt i takt med den stigende miljøbevidsthed.

Innovation som driver for en bæredygtig vækst og udvikling forudsætter, at regionens virksomheder:

- ▶ får større fokus på energi, miljø og ressourcer
- ▶ afprøver og udvikler metoder til at fremme bæredygtighed
- ▶ tager udgangspunkt i de samfundsøkonomisk mest effektive metoder til at skabe nye produkter, processer og forretningsmodeller.

Iværksætteri

Iværksættere spiller en stor rolle for at skabe dynamik, vækst og nytænkning. Nye virksomheder udfordrer det etablerede erhvervsliv. Det sker i en række tilfælde også med nye forretningsmodeller, der har fokus på kundernes holdninger til miljø, kultur, social bevidsthed og etik. Bæredygtig vækst og udvikling og vækst i forbindelse med outsourcing og globalisering stiller store krav til virksomhedernes globale, sociale og miljømæssige ansvar.

Bæredygtig vækst og udvikling inden for iværksætteri og virksomhedsudvikling indebærer, at

- ▶ erhvervsservicesystemet skal understøtte nye iværksættere og virksomheder med vejledning og rådgivning i miljø, energi, lovkrav mv.
- ▶ iværksættere og virksomheder skal tilbydes rammer for videndeling, netværk og sociale relationer virksomhederne imellem, der har udgangspunkt i bæredygtig erhvervsudvikling.

I 2030 vil naturen og landskabet have en øget kvalitet og sammenhæng, hvor der er balance mellem benyttelsen og beskyttelsen af naturområderne.

Den økologiske tilstand er god, grundvandsressourcerne er beskyttet, og regionen er fortsat selvforsynende med rent drikkevand.

Natur og miljø

En stor del af arealet i Region Midtjylland er landdistrikter. Her er naturen i form af opdyrket og uopdyrket land, søer, åer, fjorde og kystområder en meget væsentlig ressource. Områderne fungerer som levested for planter og dyr, og de er grundlag for indvinding af rent drikkevand og erhvervsmæssigt grundlag for landbrug og for udvinding af råstoffer. Endvidere er de basis for rekreative formål med henblik på oplevelser og turisme.

Naturen, naturoplevelser og miljøet er væsentlige ressourcer og en stor styrke for landdistrikterne. Region Midtjylland ønsker, at der fortsat skal være store uberørte naturområder, hvor natur, ro og stilhed kan opleves og nydes af alle. En satsning herpå vil være med til at gøre byerne i landdistrikterne attraktive for både turisme, erhverv og beboelse.

Det er vigtigt, at udviklingen og brugen af regionens natur og miljø foregår på et bæredygtigt grundlag, hvor der tages hensyn til både økologiske, økonomiske og samfundsmæssige interesser.

I forlængelse heraf er målene for en bæredygtig udvikling på natur- og miljøområdet,

- ▶ regionen fortsat er selvforsynende med rent drikkevand i 2030
- ▶ det skal sikres, at naturen fremover kan bruges som ressource for borgerne og erhverv i Region Midtjylland.

Råstofplan 2008

For at skabe et godt lokalt miljø og en bæredygtig udvikling er det vigtigt at planlægge, hvor man må indvinde råstoffer, og hvordan der skal reableres efter endt udnyttelse. Ligeledes er det vigtigt i planlægningen at være opmærksom på, hvor tæt råstofområderne kommer på befolkede områder.

Region Midtjylland er i gang med at udarbejde en råstofplan 2008. Et debatoplæg (jfr. råstoflovens § 6 a) er sendt ud til høring i maj måned 2007. Både kommuner, organisationer, erhvervsliv og borgere har bidraget med ideer og forslag.

Der er modtaget ca. 50 forslag. På den ene side er der stillet forslag om, at regionen arbejder for få, men store råstofgrave, af hensyn til at færrest mulige bliver berørt af støv og støj. På den anden side er der stillet forslag om, at regionen arbejder for mange, men mindre råstofgrave til sikring af den lokale forsyning, af hensyn til at mindske transportafstandene og dermed mindske miljø- og vejbelastningen. Der er også modtaget forslag til nye råstofgraveområder.

Med baggrund i debatoplægget og i de indkomne ideer og forslag vil regionen ved årsskiftet 2007/08, i takt med den regionale udviklingsplan, udsende "Forslag til råstofplan 2008". Forslaget vil indeholde retningslinier for den fremtidige udvinding af råstoffer i Region Midtjylland. Hensynet til naboer, miljø, natur, grundvand og kulturhistorie skal afvejes.

Link til debatoplægget for råstofplan 2008: www.rm.dk/via8320.html.

I 2030 er alle jordforureninger fundet og udgør ikke en akut trussel mod grundvand og menneskers sundhed. Alle jordforureninger er vurderet i forhold til oprydning.

Jordforurening

Gammel jordforurening, som ikke er uskadeliggjort, kan spredes til grundvandet og til steder, hvor mennesker færdes og opholder sig. Der opstår desuden fortsat nye jordforureninger i forbindelse med byudvikling og industri. Det er ikke en bæredygtig udvikling.

Region Midtjylland lægger stor vægt på, at der ikke må være jordforurening, der truer grundvandet eller menneskers sundhed. Gamle jordforureninger skal opspores og uskadeliggøres, og nye skal forhindres. Dermed kan der gradvis opnås en bæredygtig tilstand.

Regionens strategi er i første omgang at få kortlagt, hvor der har været potentielt forurenende aktiviteter. Kortlægningen sker der, hvor problemerne for boligejerne er størst. Ved kortlægningen får regionen et stærkt værktøj til at lave en miljørigtig og målrettet indsats, hvor der opnås mest miljø for pengene. Hvis jordforureningerne er kendte, har regionen mulighed for at modvirke deres negative effekt på mennesker og miljø.

Region Midtjylland lægger vægt på at stille alle oplysninger til rådighed for alle interesserede. Beboerne på de kortlagte ejendomme kan derfor, hvis de ikke kan vente på regionens indsats, selv beslutte, hvad der eventuelt skal ske på deres ejendom, så påvirkningen fra forureningen minimeres.

6. Inddragelse af befolkningen og erhvervslivet i det lokale agenda 21-arbejde

Region Midtjylland lægger meget stor vægt på, at befolkningen og erhvervslivet får indflydelse på udviklingen af regionen, og dermed også på, hvordan regionen kan bidrage til løsning af miljøopgaverne.

Befolkningen og erhvervslivet får mulighed for indflydelse gennem høringer af politikker og planer. Det er særligt vigtigt med det lokale engagement ved nye initiativer og konkrete projekter. Internettet vil blive anvendt i stor udstrækning til information.

Som eksempler herpå er udarbejdelse af megasatsningen på energi og miljø, som er sket i dialog med myndigheder, erhvervslivet og vidensinstitutioner samt høring af råstofplanen.

I megasatsningen på energi og miljø planlægges en række demonstrationsprojekter, der vil inddrage befolkning, erhvervsliv og vidensinstitutioner i et aktivt samarbejde. Hovedprincippet for udmøntning af programmet er, at demonstrationsprojekterne har stor skala og baserer sig på samarbejde på tværs af myndigheder, virksomheder og borgergrupper.

Et andet eksempel er Region Midtjyllands Anna Amalia projekt, hvor der gennem mere end 100 afholdte tesaloner er modtaget næsten 1000 ideer til, hvordan regionen skal udvikle sig de kommende år.

Se mere om Anna Amalia her: <http://annaamalia.dk/>

7. Fremme af et samspil mellem beslutningerne

Det sidste af de fire indsatsområder, der er nævnt i planloven er "Fremme af et samspil mellem beslutningerne vedrørende miljømæssige, trafikale, erhvervs-mæssige, sociale, sundhedsmæssige, uddannelsesmæssige, kulturelle og økonomiske forhold".

Udarbejdelsen af lokal Agenda 21-strategi og den efterfølgende udmøntning i projekter og handlinger medvirker i sig selv til at fremme og sikre samspillet på de forskellige berørte områder.

Hvor det er relevant, skal Agenda 21-tankegangen tænkes ind i regionens aktiviteter. Miljønetværket vil styrke det tværgående arbejde inden for energi og miljø i virksomheden Region Midtjylland.

Region Midtjylland vil lægge op til et tæt samarbejde med regionens 19 kommuner og de statslige miljøcentre om en fælles og koordineret indsats inden for Agenda 21-området.

I forhold til udmøntningen af megasatsningen på energi og miljø har Vækstforum i Region Midtjylland indgået en partnerskabsaftale med regeringen om udpegningsområder for store vindmøller, udpegningsområder for vedvarende energibyer og aktiviteter i relation til klimakonferencen i 2009.

Region Midtjylland har truffet aftale med staten om etablering af en certificeringsordning inden for miljøeffektiv landbrugsteknologi. Endvidere har Region Midtjylland taget initiativ til, at der etableres et center for test og certificering af biomasse.

